

FLORI DE MUCIGAI – Tudor Arghezi

Conform dicționarului de estetică, urâtul s-a definit inițial în opoziție cu frumosul, așa cum și grotescul se definește în opoziție cu sublimul.

În acest context, granița dintre „frumos” și „urât” este aleatorie, pentru că oricâte canoane ale frumuseții s-ar contura, generarea acelei senzații de plăcere, specifice esteticii „frumosului” ține în fond de măsura în care individul este mișcat sufletește, de acel „nivel prag” al intensității informației necesare declanșării senzației. Astfel, tot ceea ce nu apucă să treacă dincolo de „nivelul prag” al frumosului, dându-i-se acestuia, obligatoriu, o coordonată pozitivă este, cu consecvență, atribuit urâtului estetic, acesta ajungând să se desfășoare de la faza subliminală frumosului, trecând prin normalitate și coborând spre expresia generatoare de disconfort, până la granița cu grotescul, și ea, la rândul ei, subiectivă. Din această perspectivă, a categoriilor estetice, ne va fi mai ușor să situăm estetica argheziană.

Volumul *Flori de mucigai* este situat, prin excelență, în zodia esteticii urâtului. Nu de stângăcie poate fi acuzat Arghezi aici, în acest ciclu de poeme, ci de încrâncenare. El se vede pe sine în postura unui evanghelist, mai mare și mai chinuit decât cei biblici, dând de veste lumii că versurile prezente: „*Sunt stihuri fără an, /Stihuri de groază, /De sete de apă/ Și de foame și de scrum/Stihurile de acum*”.

Ispititoare în *Flori de mucigai* nu este doar imaginea poetului infirmizat iremediabil de propria lui râvnă, ci și aluzia la tablele legii lui Moise, despre care se spune în Exod 31-18. „*Când a isprvit Domnul de vorbit cu Moise, pe muntele Sinai, i-a dat cele două table ale mărturiei, table de piatră, scrise cu degetul lui Dumnezeu*”.

Urmărind condițiile teoretice de ființare ale poeziei, putem observa că sunt întrunite toate elementele unei poetici clasice: rima, extrem de reușită, ritmul, melodicitatea deosebită, sentimente complexe și intense comunicate în regim direct.

Se pune atunci problema care ar fi domeniul repreoșat lui Arghezi de către critică, din structura prozodiei sale? În acest volum poetul reușește o extrem de puternică reîncarnare a cuvântului cu sens, cu alte cuvinte, în termenii poeticii moderne, o resemantizare. Bunăoară, în limbaj cotidian, cuvântul unghie este departe de a fi poetic, ba chiar dimpotrivă, s-ar putea spune. O unghie pe tencuială, la fel ca în poemul arghezian, devine, însă, deîndată, altceva. Se realizează un nou tip de asociere semantică, declanșând un alt fel de imagini poetice: „*Am lăsat-o să crească/Și nu a mai crescut./Și mă durea mâna ca o ghiară,/Neputincioasă să se strângă*”. Se poate observa că acum sfera semantică s-a extins, *mâna* devenind *ghiară*, senzația declanșată în conștiința cititorului amplificându-se extrem de mult. Imaginea dezvoltată în versul: „*și m-am silit să scriu cu unghiile de la mâna stângă*” este șocantă pentru percepția noastră obișnuită. Actantul nu numai că nu își oblojește rana ci parcă, posedat de o voluptate a durerii, își autoamplifică tortura. Se pare că avem de-a face cu ceea ce Nicolae Balotă numea supunerea nu unui comandament din afară, ci unui imperativ lăuntric. „*Nu este aici [...] poezia unui poet damnat. Este, în schimb, mai mult decât alte încăperi ale edificiului poetic arghezian, o poezie a condamnării în poezie*”.

Este, poate, mai degrabă, o situație pe același plan, a sa proprie, cu Dumnezeu, deoarece, la fel ca în *Psalmi*, Arghezi apare drept un revoltat dar și, deopotrivă, stăpânitor al unui topos nedorit de Demiurgul cel mare. Poetul se adresează, în acest poem, unei lumi refuzate. El este un Mesia pentru un spațiu pe care se pare că Dumnezeu nu și-l mai revendică, deoarece tot ceea ce era însemnat cu pata alterării era aruncat și merit pieirii.

Nicolae Balotă îl vede pe Arghezi un meșter Manole al cuvântului, posedând vocația sacrificiului de sine. El dezvoltă planul de jos al unei lumi imaginar-truculente, stigmatizate de o instinctualitate scăpată din frâu, mergând până la implicații patologice, etalând o cruditate lexicală fără precedent. Trebuie să vedem în *Flori de mucigai* un sistem al rupturii din natură, începând cu atitudinea antisacrală. Arghezi își afișează satisfacția de a-și fi așternut stihurile în chilia reclusiunii. O biruință a eului, voluntar redus la puterea sa demoniacă, ironic minimalizată. Cu toate că este antiromantic în revolta sa contra naturii, Arghezi cultivă singurătatea, stare prin excelență romantică, a cărei emblemă dureros-voluptoasă este claustrarea impusă/autoimpusă. Temnița ce alcătuiește scena spectacolului „deșănțat” din *Flori de mucigai*, are semnificație ambiguă, de instrument al reprimării săracilor de către bogați, dar și de indice al condiției umane. În *Flori de mucigai*, Arghezi se dovedește un mare regizor al singurătății. Se produce un mare scandal (estetic) al acesteia, care constă în ruperea punților cu lumea, prin îmbrățișarea ostentativă a categoriilor negative: urâtul, macabrul, grotescul, trivialul. Poetul scrie, deci, cu mâna stângă, aceea demonică, renunțând la har și batjocorindu-i înfăptuirile. Rezultatul este o fascinație a abjectului. O seducție, cu alte cuvinte, în răspăr. Arghezi ar putea afirma, precum Baudelaire: „*Când voi fi inspirat dezgustul și oroarea universală, voi fi cucerit singurătatea*”. O primă țintă a programului degradării o constituie însăși făptura omenească. Selectați din mediul pegrei, din cloaca învinșilor, a osândiților, a detracaților, a mutilaților, eroii poetului (borfași, bătauși, criminali, nomazi, infirmi etc.), sunt niște leșuri vii, niște defuncți din punct de vedere al societății onorabile. Arghezi și-a propus din capul locului să pună în paranteză natura, manifestându-se ca un „meșteșugar”. Valoarea sa supremă o constituie esteticul, din care decurge Binele specific, în felul în care își trăia experiența creatoare autorul *Florilor răului*. Admițându-l pe poetul nostru în ipostaza de *homo aestheticus*, nu-i putem intenta nici un proces de imoralitate, așa cum s-a încercat, nici nu îl putem situa cu fermitate în eșicherul criticii sociale, idee de care s-a abuzat.